

POSVET O KAKOVOSTI 2022 – Idejno ozadje dogodka z usmeritvami za razpravo

Evropski in nacionalni kontekst

Vzpostavljenost funkcionalnih in delujočih sistemov kakovosti na ravni izvajalcev SPSI¹ je prvi od 11 nacionalnih² kazalnikov kakovosti SPSI kot tudi prvi od 10 kazalnikov kakovosti skupnega evropskega okvira kakovosti EQAVET³. Svet Evropske unije v *Priporočilih o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (Ur. list EU, C 417/1, 2020)*⁴, ki usmerjajo evropsko politiko na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja do leta 2030, priporoča, da naj si države članice prizadevajo za izvajanje politike poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki temelji na **kulturi zagotavljanja kakovosti**. »Evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja (okvir **EQAVET**) naj se uporablja v nacionalnih sistemih za zagotavljanje kakovosti tako za začetno kot nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje. Zajema naj poklicno izobraževanje in usposabljanje v vseh učnih okoljih (kot sta šolski pouk in učenje skozi delo, vključno s programi vajeništva) in z vsemi vrstami učenja (digitalno, tradicionalno ali kombinirano), ki ga izvajajo javni in zasebni izvajalci. Okvir EQAVET temelji na nizu okvirnih deskriptorjev kroga zagotavljanja kakovosti (PDCA kroga) ter skupnih referenčnih kazalnikov za zagotavljanje kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, in naj se v skladu z **nacionalnim okvirom** kakovosti uporablja tako na ravni sistema kot na ravni izvajalca« (Ur. list EU, C 417/1, str. 7).

I. NACIONALNI SISTEMI KAKOVOSTI PSI V DRŽAVAH EU

Ugotovitve evalvacij Sekretariata EQAVET o usklajenosti nacionalnih sistemov kakovosti PIU⁵ s skupnim evropskim okvirom EQAVET

Sekretariat EQAVET periodično opravlja raziskave o napredku držav članic pri implementaciji okvira EQAVET v nacionalne sisteme PSI, usklajevanju nacionalnih okvirov kakovosti PSI s skupnim okvirom EQAVET ter o trendih razvoja nacionalnih ureditev na področju upravljanja s kakovostjo PSI. Raziskave so bile opravljene v letih 2012, 2014, 2016, 2018 in zadnja v 2022, za katero pa poročilo še ni na voljo. Raziskava v letu 2018 je ugotovila, da:

- smo imele do leta 2018 vse države članice nacionalne pristope h kakovosti PSI tako na ravni sistema kot na ravni izvajalcev usklajene z okvirom EQAVET oz. s principi okvira EQAVET;
- se je med leti 2008 in 2018 bistveno povečala uporaba kazalnikov EQAVET na ravni izvajalcev SPSI;
- so sistemi zagotavljanja kakovosti v državah usmerjeni na začetni SPSI (izobraževanje dijakov), nadaljnji SPSI (izobraževanje odraslih) ter učenje z delom, ter da se delež držav, ki vzpostavljajo sisteme kakovosti na področju izobraževanja odraslih v SPSI in na področju učenja z delom povečuje;
- se države razlikujemo v tem, kako organiziramo pristope k zagotavljanju kakovosti PSI. Večina držav EU ima vzpostavljen nacionalni pristop k zagotavljanju kakovosti, pri čemer ima centralno/vodilno vlogo ministrstvo, kar je zelo ključno pri razvoju *nacionalne kulture zagotavljanja kakovosti*.

¹ Srednje poklicno in strokovno izobraževanje

² 11 nacionalnih kazalnikov je v skladu s 15. členom Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju – ZPSI (Ur. list št. 79/06) določil Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje aprila 2017.

³ European Quality Assurance in Vocational Education and Training

⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/en/content/council-recommendation-24-november-2020-vocational-education-and-training-vet-sustainable>

⁵ Poklicno izobraževanje in usposabljanje

Raziskava je identificirala 4 področja, kjer države članice krepimo nacionalne sisteme zagotavljanja kakovosti PSI:

- a.) Vse večja sistematičnost procesa zagotavljanja kakovosti s pomočjo uporabe kroga zagotavljanja kakovosti (PDCA kroga) in pomembnosti vloge (samo)evalvacije v sistemih kakovosti

Načeloma sta bili pred letom 2018 bolj prisotni fazi načrtovanja in izvajanja, zato so države članice posledično sisteme kakovosti uredile tako, da so izvajalce spodbudile k okrepitvi faze evalvacije in ukrepanja oz. uvajanja sprememb. Izvajalce se tudi spodbuja, da naj ugotovitve samoevalvacije dopolnjujejo z ugotovitvami zunanjih evalvacij pred sprejemanjem odločitev o kratkoročnem ukrepanju ter načrtovanju in udejanjanju dolgoročnih sprememb.

- b.) Okrepitev vloge deležnikov v sistemih zagotavljanja kakovosti

Nacionalni sistemi kakovosti se izpopolnjujejo v smeri vključevanja deležnikov tako za posredovanje povratne informacije kot za konzultiranje pri sprejemanju odločitev v povezavi z zagotavljanjem kakovosti. Deležnike se tako vključuje v razvoj kulture kakovosti, opredelitev skupnih vrednot, prepričanj in pričakovanj v zvezi z zagotavljanjem kakovosti ter deljenje odgovornosti in sklepanje zavezništev za udejanjanje načrtovanih sprememb.

- c.) Večji fokus na učenca

Sistemi kakovosti morajo biti fokusirani na učence, zato države vključujejo večji delež učencev v procese zagotavljanja kakovosti.

- d.) Okrepitev vloge trga dela v PSI, pri sprejemanju odločitev in usmerjanju razvojnih prizadevanj.

Odgovarjanje na potrebe delodajalcev in trga dela pri zagotavljanju kakovosti pomaga pri okrepitvi relevantnosti ponudbe PSI. Učenje z delom se tako snuje v partnerstvu z delodajalci, kar učencem pomaga pri prehodu iz izobraževanja na trg dela. V ta namen države v sisteme kakovosti vgrajujejo spremljanje diplomantov. Vzpostavljajo centralizirane sisteme, ki zbirajo informacije o diplomantih iz različnih virov.

Raziskava je v nekaterih državah tudi identificirala večje povezovanje izvajalcev SPSI z višjim in visokim šolstvom ter potrebo v nekaterih državah, da komunikacijo med izvajalci SPSI ter izvajalci višjega in visokega šolstva okrepijo.

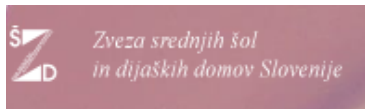
Raziskava poroča o kontinuiranem napredku držav pri nadgrajevanju sistemov kakovosti, čeprav je napredovanje pogosto počasno. EQAVET se je pokazal kot solidno orodje skupnega razumevanja in razvoja kulture zagotavljanja kakovosti PIU v Evropi.

II. NACIONALNI SISTEM KAKOVOSTI VIZ TER NACIONALNI SISTEM KAKOVOSTI SPSI V SLOVENIJI

Slovenija je bila v obdobju do 2018 v koraku s časom in evropskimi trendi pri vzpostavljanju nacionalnega sistema kakovosti. V letu 2017 se je zgodilo nekaj pomembnih razvojnih mejnikov:

1. Aprila 2017 je bil na kolegiju takratne ministricice potrjen *Nacionalni okvir za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja*⁶

⁶ https://www.eqavet-nrp-slo.si/wp-content/uploads/2018/05/Nacionalni_okvir_Kakovost_Feb_2017-7.pdf

2. Aprila 2017 je Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje potrdil 11 nacionalnih kazalnikov SPSI⁷, ki so usklajeni z 10 kazalniki EQAVET
3. Med leti 2016 in 2019 pa je bil kot del in dopolnitev nacionalnega okvira kakovosti VIZ po naročilu MIZŠ, ob podpori evropskih sredstev, v sodelovanju 4 javnih zavodov ter 32 razvojnih in pilotnih vrtcev in šol razvit model OPK, ki je predstavljen v zbirki *Kakovost v vrtcih in šolah*⁸. Model je usmerjen v podporo izvajalcem (vrtcem, osnovnim in srednjim šolam) pri vzpostavitvi njihovih internih sistemov kakovosti. Model OPK je usklajen z okvirom EQAVET (kar je pomembno z vidika SPSI), saj ravno tako sloni na krogu kakovosti (PDCA krogu) kot temeljnem procesu zagotavljanja in razvoja kakovosti, nacionalni/EQAVET referenčni kazalniki pa so integrirani v različna področja in standarde modela OPK, kot obvezni za izvajalce SPSI.

Že od leta 2006 ZPSI določa vzpostavitev internih sistemov kakovosti izvajalcev SPSI v skladu s skupnim evropskim okvirom kakovosti EQAVET, po načelih TQM ter ob upoštevanju nacionalnih kazalnikov kakovosti, ki jih določi pristojni strokovni svet. Zakon tudi določa objavo letnega poročila o kakovosti na spletnih straneh šole ter ustanovitev komisij za kakovost na srednjih poklicnih in strokovnih šolah, ki poleg predstavnikov zaposlenih vključujejo še deležnike: predstavnika dijakov, predstavnika staršev ter predstavnika delodajalcev.

Na področju izobraževanja odraslih v SPSI pa obstaja model POKI, ki je prav tako usklajen z okvirom kakovosti EQAVET, kar se tiče procesa zagotavljanja in razvoja kakovosti po krogu kakovosti/PDCA krogu.

Kaj ugotavljajo nacionalne evalvacije internih sistemov kakovosti izvajalcev SPSI

Evalvacija internih sistemov kakovosti izvajalcev SPSI z leta 2017⁹, ki je zajemala srednje poklicne in strokovne šole ter organizacije za izobraževanje odraslih, ki izvajajo SPSI je ugotovila, da so takrat izvajalci poklicnega in strokovnega izobraževanja vedno več in bolj sistematično delali na področju UZK. Kljub temu pa se je pokazalo, da je skoraj polovica izvajalcev še vedno potrebovala ustrezno strokovno podporo pri vzpostavljanju njihovih notranjih sistemov kakovosti in vodenju procesa kakovosti. Potreba po tej podpori, ki jim jo lahko nudijo strokovna jedra, ki so organizirana na javnih zavodih, se je najbolj kazala na področjih razvojnega načrtovanja izboljšav, uporabe metodologij in orodij ter poročanja o vodenju procesov kakovosti, kar vključuje pripravo različnih dokumentov, kot so program razvoja, poročilo o kakovosti in akcijski načrt izboljšav oziroma letni načrt kakovosti (Poročilo o kakovosti – sintezne ugotovitve, 2017, str. 42). Evalvacija je tudi pokazala, da je imelo le 39,6% izvajalcev objavljeno poročilo o kakovosti ali samoevalvacijsko poročilo za preteklo šolsko ali koledarsko leto na svojih spletnih straneh, kot to od njih zahteva zakonodaja (Poročilo o kakovosti – sintezne ugotovitve, 2017, str. 15)

Pregled objav poročil o kakovosti na spletnih straneh izvajalcev SPSI v šolskem letu 2020/2021 oz. koledarskem letu 2021 pa se je celo zmanjšal za 8%. Poročilo o kakovosti ali samoevalvacijsko poročilo je imelo v tem letu objavljenih le 31 % izvajalcev SPSI (Poročilo o kakovosti 2022, dokument v nastajanju).

⁷ https://www.eqavet-nrp-slo.si/wp-content/uploads/2018/05/09_Nacionalni_kazalniki_kakovosti_PSI2017.pdf

⁸ <http://solazaravnateljce.si/index.php/dejavnosti/zaloznistvo/zbirka-kakovost-v-vrtcih-in-solah>

⁹ https://www.eqavet-nrp-slo.si/wp-content/uploads/2018/12/PoK_zvezek1_interaktivno.pdf

III. PODPORA IZVAJALCEM SPSI PRI VZPOSTAVLJANJU INTERNIH SISTEMOV KAKOVOSTI

Podporo srednjim šolam pri vzpostavljanju in nadgradnji internih sistemov kakovosti nudimo javni zavodi s pomočjo usposabljanj, usmerjevalnih gradiv, konferenc oz. posvetov, z aktualnimi gradivi in informacijami na spletnih straneh, zagotavljanjem izmenjave primerov dobrih praks, razvojem orodij za samoevalvacijo, s spremljavami in evalvacijami procesov vodenja kakovosti pri izvajalcih, oblikovanjem povratne informacije, koordiniranjem kolegičnih presoj kakovosti med šolami, usposabljanjem presojevalcev ipd.

Posveti in konference, kot je naš, so namenjeni mreženju, oblikovanju pogleda v prihodnost ter grajenju nacionalne skupnosti srednjih šol s kulturo kakovosti, za katero si želimo, da bi temeljila na lepih, prijetnih, sodelovalnih in odprtih odnosih, medsebojni podpori, razvojni naravnosti ter želji po napredku.

Program tokratnega posveta smo zgradili z gostujočimi predavatelji, ki bodo z nami podelili svoje izkušnje pri zagotavljanju kakovosti v drugih okoljih. **G. Zoran Lekič** prihaja iz gospodarstva, iz mednarodnega podjetja Bureau Veritas z 200-letno tradicijo. Nizozemski predavatelj **g. Guus van Beek**, strokovnjak pri vzpostavljanju sistemov kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju pa nam bo predstavil nizozemske ter evropske razvojne trende na področju vodenja kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, s poudarkom na vprašanju, kako spodbujati **razvoj kulture kakovosti** na šolah. Oba predavatelja smo povabili z željo, da prineseta svežino v razumevanje kulture kakovosti in poslanstva sistematičnega vodenja kakovosti v vsaki delovni organizaciji, kot tudi na srednji šoli. Nekateri principi in ideje so splošni in prenosljivi v naše nacionalno šolsko okolje, drugi manj, nekateri bolj na srednje poklicne in strokovne šole, drugi na vse srednje šole; povsem prenosljiva pa sta predanost in navdušenje nad sistemi in kulturo kakovosti, ki jih bomo potrebovali za načrtovanje in udejanjanje nacionalne razvojne strategije do leta 2030 na tem področju.

V razpravo, ki jo bo vodila **ga. Nives Počkar** v imenu **Zveze srednjih šol in dijaških domov Slovenije** boste povabljeni vsi direktorji/ravnatelji ter vodje in člani komisij za kakovost, ki imate na tem področju dolgoletne pozitivne izkušnje. Želimo si, da bi vaše pozitivne izkušnje podelili z vsemi prisotnimi ter pomagali formulirati potrebe srednjih šol po podpori pri vzpostavljanju ali nadgradnji stalno delujočih sistemov kakovosti na šolah. Vaši prispevki bodo služili kot pomemben vir pri načrtovanju dolgoročne nacionalne razvojne strategije na tem področju, ki jo bomo udejanjali predvsem s pomočjo prihajajočih večletnih razvojnih projektov, financiranih s strani Evropske komisije in MIZŠ.

11.30 – 12.00	Registracija; kava, čaj
12.00 – 12.20	Uvodni pozdravi organizatorjev
12.20 – 13.05	Zoran Lekič, Bureau Veritas: Kakovost v gospodarstvu in kakovost v šolstvu
13.05 – 13.50	Guus van Beek, All About Quality Consultancy: <ul style="list-style-type: none">- Opredelitev kakovosti in izzivi pri razumevanju kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju- Spodbujanje razvoja kulture kakovosti na ravni izvajalca poklicnega in strokovnega izobraževanja
13.50 – 13.55	Odmor
13.55 – 14.45	Diskusija o nadaljnjih prizadevanjih in razvoju sistematičnega upravljanja s kakovostjo poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji
14.45	Pogostitev z mreženjem